

ПРИЛОЗИ
ЗА КЊИЖЕВНОСТ, ЈЕЗИК,
ИСТОРИЈУ И ФОЛКЛОР

ОСНИВАЧ
ПАВЛЕ ПОПОВИЋ

УРЕДНИЦИ
ДИМИТРИЈЕ ВУЧЕНОВ, МИРОСЛАВ ПАНТИЋ,
ВЛАДАН НЕДИЋ

КЊИГА ТРИДЕСЕТ ПЕТА
СВЕСКА 3—4
1969

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
БЕОГРАД

БИБЛИОТЕКА
СЕКЦИЈА ЗА СРПСКУ КЊИЖЕВНОСТ
ИЛЛ. 1743
СЛ. 20
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

e) *Zvijere* (stih 107). Rukopis, „Iskra“ i Tkalac: *zviere*, a Kapetanić *zviijere*, što je očevidan nesporazum u čitanju Mažuranićevog *ie* (o tome je bilo reči ranije). Istina, Vuk ima samo *zviijere*, ali obično je i jedno i drugo (u najnovijem rečniku MH i MS takođe je registrovan dublet). Akcenat je kratkosilazni, a da je i Mažuranićevo *Ѣ* ovde baš kratko, kazuje, nam sam stih, koji je odsečan i pravilno četvorostopan: „Stoji/aga/gorsko/zvijere“.

U posebnu kategoriju dolaze oni oblici koji nisu tipično Mažuranićevi, a ipak egzistiraju u spevu sa njegovim blagoslovom. Meni je, na primer, poznato da je pesnik u autografima ranije pisao čakavizam *pakljen*, a u spevu je u svim verzijama *paklen*, što se mora uvažiti, budući da je autor javno usvojio ovu poslednju varijantu. Tako u autografima *jim, jih* (dat. i ak. pl.) a u štampi samo *im, ih*. Drugačije pak stoji stvar sa oblicima kao što su *srieća, trieba*, koji su samo pisani, a nisu i izgovarani. Odluku o sudbini dalje transliteracije ovih primera doneo je sam Mažuranić, usvajajući čl. 1. i 2. nav. Matičine ankete o pravopisu (1851), pa se oni sasvim prirodno nalaze izmenjeni u svim potonjim izdanjima speva. Izuzetak je *krjepost* (odn. *kriepost, kr'jepost*), oblik koji se ipak i posle 1851. javlja u svim ovlašćenim izdanjima za života pesnikova, a zatim *grješnik* i *strjelovito*, što je već napred objašnjeno. Ova prividna neujednačenost upravo je u vezi sa onim stavom Matičinog predloga o pravopisu, na koji Mažuranić pristaje: „Da se ne piše svuda *ie*, nego samo ondje, gdje to čini sam spisatelj“. A spisatelj u ovim slučajevima tako čini.

Kako je s pravom istakao Brlić, „tekst je Smrti Smail-age Čengića, kao sve što u narodu živi, proživljavao od svog prvog objelodanjenja u „Iskri“ prilično znatnu evoluciju. Zato će i tekstove budućih izdanja Mažuranićeve pjesme sve većma morati utvrđivati nauka. No ne sumnjamo, da će savjesni učenjak znanstveno ustanovljujući tekst nastojati da što većma poštuje volju pjesnikovu“.

Milorad Živančević

М. Стевановић *Савремени српскохрватски језик (граматички системи и књижевнојезичка норма)*, II, Синџакса изд. Научна књига (Београд, 1969), стр. I—VIII + 1 — 902.

Ова веома опсежна књига (преко 900 страна!) дело је за којим се код нас осећала велика потреба. За своје време одлична књига нашег знаменитог и многозаслужног граматичара Т. М а р е т и ћ а *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga jezika*, у којој је и синтакса, сразмерно другим одељцима, обрађена детаљно, — није више могла у потпуности задовољити ту потребу; пре свега из ова три главна разлога: 1) од њеног првог издања прошло је седам деценија а од другог скоро четрдесет година; 2) и општа наука о језику и посебно наука о нашем језику од онда су значајно унапредовале; 3) иако нема сумње да је Маретићева књига рађена на основу прворазредне језичке грађе, ипак се може рећи да је и у време кад је књига настала сама та грађа била прилично ограничена: Маретић је, наиме, своју књигу засновао на језику В у к о в о м, Д а н и ч и ћ е в о м, народних умотворина и свега још неколико српских и хрватских писаца. (Можда је Маретић овако уску грађу узео зато што је хтео да на целој српскохрватској језичкој територији дефинитивно утврди вуковски тип књижевног језика и што се сувише строго придржавао схватања да у књижевни језик не мора да иде све што се јавља у књижевности).

Стевановић је већ у погледу грађе на основу које жели да проучава и описује језичке појаве и утврђује стандард и језичке норме — показао оправдану ширину. Професор Стевановић више од тридесет година предаје српскохрватски језик на Универзитету и преко четрдесет година врши језичка испитивања и публикује своје расправе и студије. За све то време он је стално, сам и са својим студентима, прикупљао грађу из многих писаца који пишу српскохрватским језиком од Вуковог времена до најновијих дана. Ту је грађу узимао и из појединих књижевних и научних часописа, из публикација друге врсте, из дневних листова. Бележио је и примере из говорне језичке праксе образованих кругова нашег друштва. Такође се при објашњавању појединих проблема користио и грађом из народних говора, коју је налазио у данас већ богатој нашој дијалектолошкој литератури. Уз то је свој језички материјал допуњавао примерима из изванредно богате лексичке грађе Института за српскохрватски језик а такође и из грађе Матице српске и Матице хрватске за њихов речник савременог језика. То је поуздана гаранција да се ту налази наш језик у целини са свим својим посебним одликама.

И методолошки се Стевановићево дело разликује од уџбеника и приручника ове врсте. Досад су се обично давале једна за другом граматичке дефиниције а примери су долазили као њихова потврда. Намера је проф. Стевановића била да у *Савременом српскохрватском језику*, нарочито у овоме другом делу, посвећеном синтаксичким проблемима, посматра језик у његовим системима и свеукупности његових појава, да расправља о његовим законитостима, да тражи, налази и даје објашњења тим појавама. Примере је наводио, некад у већем, некад у мањем броју (увек колико је потребно) у ствари као слику језика: да покаже шта све постоји у њему, да опише и испита језик на тим примерима, па да затим да своје објашњење и дефиницију анализираних појава и тек онда да изнесе своје схватање књижевнојезичке норме. У томе смислу може се рећи да је ово дело проф. М. Стевановића и на још један, посебан начин стваралачко: оно веома сугестивно поучава читаоца да и сам уочава, схвата и анализира језичке појаве.

Проф. М. Стевановић данас је водећи представник београдске, Белићеве лингвистичке школе. Као и оснивач ове школе, Александар Белић, и Стевановић је своју концепцију изградио узимајући у озбиљно разматрање учења о језику с краја XIX и с почетка и из прве половине XX в. која су најпотпуније дошла до изражаја у делима класичне науке о језику: Бругмана, Делбрика и Х. Паула — код Немаца; Мејеа и Сосира — код Француза; Ф. Ф. Фортунатова, А. А. Шахматова, И. И. Мешчаннинова, В. В. Виноградова, а затим и неких старијих и низа новијих руских и других словенских лингвиста; такође, дакако, и у делима представника наше науке о језику; Љ. Стојановића, А. Мусића, Т. Маретића и, разуме се, пре свега свога професора А. Белића. По себи се разуме да се у овако широко заснованом делу критички уважава и све оно што је остварено и раније, чак у XIX в., посебно у Вуковим и Даничићевим делима. Наводећи мишљења ових и других наших и страних лингвиста, и када су у опреци с његовим, тј. када сматра да ствари стоје друкчије од онога што је у науци већ било прихваћено, и када истиче заслуге других за померање језичке науке напред, — Стевановић увек даје и шира тумачења својих схватања. Посебно треба истаћи да он у својој књизи наводи и мишљења млађих, па и врло младих посленика у лингвистичкој науци и њихове прилоге који су помогли расветљавању појединих језичких проблема. Та отвореност према резултатима других у ствари, на особит начин, показује постојаност Стевановићевих

личних убеђења и схватања. Тако се још једном потврдила стара истина да је објективност синоним сопствене сигурности.

Стевановићева књига садржи три главна и основна дела ове области језика: *I. Просиу реченицу; II. Синтагму; III. Сложену реченицу.*

У делу о простој реченици аутор говори о субјекту, предикату, зависним члановима реченице, о одредбама (именичким одредбама и одредбама зависних делова реченице) и допунама (глаголским, прилошким и именским допунама), о реченицама с неизреченим главним деловима (реченицама без субјекта, безличним реченицама и непотпуним реченицама) и, најзад, о конгруенцији.

Део о синтагмама почиње излагањем о појму и врстама синтагми. Затим долази изванредно обиман и исцрпан одељак о падежним синтагмама. Уопште говорећи, кад се узму у обзир приказане Стевановићеве синтаксичке концепције, јасно је зашто је за њега систему падежа место у синтакси. После уводних напомена о функцијама и значењима падежа, Стевановић говори о номинативу, вокативу, и о синтагмама зависних падежа — разуме се о свакој од њих посебно. У делу ове књиге посвећеном синтагмама проф. Стевановић говори и о глаголским системима; о глаголском виду и значењским видским ликовима, о глаголском роду и сродним питањима, о систему глаголских времена и глаголских начина, о функцијама глаголских придева, глаголских прилога и инфинитива.

Трећи део ове књиге посвећен је сложеној реченици.

Велики је број новина које проф. Стевановић уноси у науку о нашем језику својом *Синтаксом*. Приказаћу их редом, идући од стране до стране.

Узмимо већ саму дефиницију реченице: „За нас је реченица најмања потпуна говорна јединица (а она је то и за друге синтаксичаре), речима казано суђење (мисао, воља или осећање) настало везом двају појмова и обележено посебном интонацијом. То је, дакле, мисаона и интонациона целина, у којој се једним појмом нешто приписује другоме“ (стр. 4). Баш својом вишеозначености ова је дефиниција карактеристична за Стевановићево излагање.

У уводном делу аутор говори и о реченицама по садржини и по саставу. По садржини су и за њега реченице тројаке: обавештајне, упитне и узвичне, а по саставу: просте и сложене. Леп прилог структуралном проучавању српскохрватског језика представља анализа облика у којима се све јављају упитне реченице (стр. 6—18).

Стевановић се посебно бави зависним члановима реченице, одредбама и допунама. Такође леп прилог структуралном проучавању нашега језика јесте анализа у којим се све облицима може јавити атрибут означен именском везом речи: квалификативни генитив без предлога (старац *беле браде*), квалификативни инструментал с предлогом *с* (ован *са златним руном*), генитив порекла и сваки посесивни генитив (људи *различних народности*), ма који други падеж с различним предлозима (кућица *џри џуџу*) (стр. 47—48). — Стевановић у нашу науку уводи категорију *ајрибујско-јрилошке одредбе* типа: Командат је *весео* сишао међу војнике. Иако не увек, овакви придеви, који, према Белићу, „имају положај партиципа“, понекад се могу заменити прилозима. Природно је што ћемо се овим сад мало детаљније позабавити. Суштина је у овоме: „Иако су ови привремени атрибути с нијансом прилошке функције именичке одредбе већ познатих појмова, ми их сада за разлику од других граматичара . . . одвајамо од тзв. *ајозијива*“ (стр. 53). Другим речима, и одредбе привремене особине у језику се често приписују већ одређеним њеним носиоцима, али не увек, него још и чешће долазе да први пут одреде појам

коме се приписује њима означена особина. Само у првом случају у питању су апозитиви, а у другим приликама то су ипак атрибути, друкчији од правих атрибута по томе што приписују привремену особину ограничену временом процеса радње, везану, дакле, и за вршиоца и за вршење радње (у наведеном примеру: Командант је *весело* сишао међу војнике = Командант је *весело* сишао међу војнике). Ово схватање Стевановић први пут излаже сад овде, у *Синтакси*. — Он, даље, убедљиво показује неоснованост убрајања именице с функцијом одређивања других речи исте врсте у апозиције и онда када се употребљавају у атрибутој функцији. Тиме је у ствари доказао оправданост скоро усамљеног мишљења Београдске лингвистичке школе, у којој се, између осталог, увек водило рачуна о функцијама именица, а не само о припадности одређеној врсти речи (стр. 55—62).

Посебно треба истаћи Стевановићево излагање о непотпуним реченицама (стр. 91—114). Суштина је у овоме: „... према томе да ли тачно знамо који су то делови, који је управо предикат или његов део остао неизречен и у мислима га можемо успоставити, или су пак неизречени делови неодређени и неодредљиви, ми овакве непотпуне реченице можемо . . . поделити на *формално нејојџуне* и *апсолутно нејојџуне реченице* или исказе“ (стр. 97). Формално је непотпуна реченица нпр. ова: Петроније узе пушку, *ја на Брајиће*. Лако је утврдити да је неизречени предикат — *јође*. За апсолутно непотпуне реченице или исказе проф. Стевановић каже: „Иако се отприлике зна шта такве реченице глобално узев значе, делови који им недостају не могу се у њима успоставити, нити, према томе, у њима има синтаксичког односа. И зато их је проф. Белић, будући да се и њима као год и правим реченицама нешто исказује, за разлику од ових о којима смо досад говорили, срећно назвао *исказима*“ (стр. 106). Оваквим исказима нарочито обилује стил савремених писаца. Стевановић детаљно анализира све структуралне типове оваквих реченица развијајући и даље Белићева схватања. У томе је његова не мала заслуга.

Падежни систем одн. падежне синтагме приказане су, узевши у обзир њихове разноврсне функције, у опозицијама, где се и огледа њихова семантичка, смисаона, синтаксичка и стилска вредност. Приказујући падежне системе проф. Стевановић показује како се све те њихове вредности, пре свега синтаксичке, откривају тек у синтаксичким јединицама (синтагмама и реченицама) и то не једино по облицима који су у њима употребљени, него и по другим језичким знацима, по другим елементима — понекад и по одсуству овога или онога знака, по њиховом друкчијем распореду, по друкчијем реченичном акценту и сл.

Можемо мирне душе рећи да је о свакој падежној синтагми написана по читава дисертација. Излагање је толико исцрпно да читалац стиче утисак да се одсад у вези са синтаксом падежа може евентуално потражити какав нови доказ тачном Стевановићевом решењу. Нова иоле крупнија решења задуго се не могу очекивати.

Најпре у вези с падежима ваља указати на тумачење зашто се баш облик вокатива у песмама одређеног стиха употребљава у служби номинатива, а не било који други падеж. Досад се та појава објашњавала искључиво метричким разлозима, ради допуне потребног броја слогова. Међутим, по томе би се и остали падежи могли употребити с том функцијом. Ову употребу Стевановић објашњава везаношћу осталих падежа за сопствене функције и независношћу вокатива која му омогућава да се употреби у неодговарајућој функцији, што се одмах открива у контексту, односно у одређеној језичкој ситуацији (стр. 166).

Велику пажњу Стевановић је покљонио синонимности у језику. Овде не мислим на лексичку, већ на синтаксичко-семантичку синонимност језичких јединица,

реченица и њихових делова. И Стевановић, као и Белић, сматра да апсолутне синонимности у језику има врло мало. У сваком случају посебно треба подвући да аутор свестрано објашњава сличности и разлике међу сродним синтаксичко-семантичким елементима.

Тако, треба указати на објашњења основне природе словенског генитива (стр. 196—201).

Такође су врло лепо уочене често танане нијансе, везане, наравно, за контекст, између предлога *од*, *из* и *са* у функцији означавања узрока (стр. 209—213, 229—231, 242—246).

Тачно је и образложење зашто долази до мешања значења предлога *због* и *ради*, којег се писци оправдано клоне, но које се, ипак, неизбежно намеће у језичкој пракси (стр. 246—251).

Чак и тамо где уже језички гледано налазимо праве синониме, као рецимо у предлошко-падежним везама предлога *код* с генитивом и *у* с генитивом посесивног значења, — не би се у свим случајевима с истим значењем могла употребити оба предлога. Стилски се већ у употреби предлога *у* с генитивом осећа мања или већа архаичност где год су то синтаксичко-семантички синоними (стр. 290—303).

С предлогом *код* у основној функцији означавања близине појму самосталне речи у одговарајућем облику сродни су предлози *ио крај* и *ио ред*. У Стевановићевој књизи јасно је изложена разлика: предлог „*код* означава једно одређено место у непосредној близини појма с именом у генитиву“, док се с друга два означава близина простирања, односно кретања на одређеном простору (стр. 305—306).

Истакао бих и објашњење сродности и разлика између предлога *к(а)* и *и према* с обликом одговарајућег падежа. Стевановић истиче „да се ова два предлога, који се слажу с дативом, значењем својим потпуно подударују док значе окренутост, управљеност, па и кретање у правцу извесног циља, тамо где се напоредо с ова два предлога уз облик датива слажу: предлошки израз *у и правцу* и предлог *иуи* уз облик генитива . . . А доспевање на сам циљ, односно до самог циља, чије име стоји у дативу, овај падежни облик може означавати само с предлогом *к(а)*, док *и према* значи кретање у правцу тога циља, управо кретање на ону страну на којој је циљ, и ништа више од тога“ (стр. 360).

Треба указати и на анализу сродности и разлике између темпоралног генитива и темпоралног акузатива (стр. 182—183, 380—381).

Такође се пажљиво анализирају сродности и разлике између квалитативног генитива и квалитативног инструментала (стр. 184—186, 437—440).

Детаљно је приказана и разлика између синтагми с предлозима *међу* и *између* (стр. 259, и д., 449, и д.), *ио* и *исио* (стр. 263. и д., 457. и д.), *и ред* и *иси ред* (стр. 266. и д., 462. и д.). Она се заснива на углавном истој чињеници као и разлика између синтагми с предлозима *код*, *ио крај* и *ио ред*.

У својим посебним студијама професор М. Стевановић се бавио проблемима глаголске системе. Њима је у *Синтакси* посветио око 240 страна. Тако је, као један од најистакнутијих проучавалаца и теоретичара у области синтаксе српскохрватског глагола, сад и на овај начин дао дефинитиван облик схватањима која заступа.

Веома је значајна глава у овој књизи *Глаголски вид и значењски видски ликови* (стр. 507—524). Иако ни сам не пориче да је глаголски вид, из перспективе српскохрватског и осталих словенских језика, претежно морфолошка категорија, — са општелингвистичке тачке гледишта, па, практично језички, чак и у словенским језицима у случајевима где се глаголи с основом имперфективног употребљавају у

функцији перфективног глагола, и обрнуто, као и у случајевима њихове двоаспектности, — Стевановић сматра да је тек у реченици, односно у контексту, или још боље речено, у целој језичкој ситуацији, могућно свакад одредити вид било ког глагола. Он каже: „Српскохрватски се језик (и словенски језици уопште) . . . разликује од већине других језика тиме што се у њему разлика у глаголском виду . . . означава обликом глагола или се само одређује у контексту односно у језичкој ситуацији. У словенским језицима, и у српскохрватском као једном од њих, та се разлика у неупоредиво највећем броју случајева огледа у облику глаголском, односно у глаголској основи, само у основи или у основи повезаној с одређеним префиксима или афиксима. И с обзиром на ту претежност везаности овог или онога вида за облик глаголски, систем вида с разлогом је у науци о језику сматран за морфолошку категорију. Он је и за нас наравно бар претежно морфолошког карактера. Али, с једне стране, зато што другим глаголским системима: систему рода, времена, начина . . . као претежно синтаксичким, дајемо место у синтакси, — сматрамо да ни систем глаголског вида не треба одвајати од осталих глаголских система, макар да је он претежно друкчијег карактера. С друге стране, како ћемо касније . . . видети, има доста глагола у српскохрватском језику (а од њега се у овоме не разликују ни други словенски језици) чији се глаголски вид по морфолошким знацима не може одредити, јер су истог облика у оба вида. У контексту, у језичкој ситуацији у којој су употребљени, увек је, међутим, и без обзира на његов облик могуће утврдити да ли је неки глагол свршен или несвршен. А то значи да се глаголи ради одређивања њихова вида могу, а ево, понекад и морају, посматрати тек у вези с другим деловима реченица у којима су употребљени, да је глаголски вид, дакле, и синтаксичког карактера“ (стр. 508).

Даље долази глава *Глаголски род и сродна њихова* (стр. 524—550). Откривањем суштине глаголског рода у улози субјекта у глаголом означеном процесу, као и у односу субјекта и објекта самог процеса, Стевановић јасно показује у чему је суштина његовог прилажења утврђивању границе између актива, пасива и медија.

Затим долази глава *Систем глаголских времена* (стр. 550—675). Своје схватање о томе систему у целини Стевановић је изложио у књизи *Функције и значења глаголских времена* (Посебна издања Српске академије наука и уметности, књ. CDXXII. Одељење литературе и језика, књ. 20, стр. 174 — Београд, 1967). У рецензији о тој књизи (објављеној у Јужнословенском филологу, књ. XXVII, св. 3—4, стр. 507—514) показао сам детаљно које новине уводи проф. Стевановић, па то сад нећу понављати. Истакао бих само разграничења између темпоралности односно индикативности и модалности, као и разграничења између апсолутне и релативне темпоралности.

При крају овог низа у којем сам приказао новине које доноси Стевановићева *Синтакса* истакао бих главе о функцијама глаголских придева (стр. 693—707) и глаголских прилога (стр. 707—731). Професор Стевановић је раније проучио посебно њихову функцију у придевској употреби. Сва су та тумачења добила своје место и у овој књизи онако како је то налагала цела њена концепција.

И, најзад, још ово: такве синтаксичке концепције омогућавају проф. Стевановићу да открије и објасни међусобну повезаност појединих глаголских система. На првом месту, у вези са системом вида и времена Стевановић јасно разграничава ова два феномена. Као што је познато, једни лингвисти и не налазе разлике међу њима, а други је ипак осећају, али не виде у чему је она. Такође бих подвукао и ана-

лизу повезаности вида и рода, глаголског рода и глаголских времена, глаголског рода и придевских функција глаголских придева и сл.

Кад се узме у обзир разгранатост и опште науке о језику и посебно науке о српскохрватском језику, мора се искрено признати да је прави научни подвиг кад појединац успе да уради овако модерну *Синтаксу* на преко 900 страна. Међутим, ова је књига само други део животног дела академика Михаила Стевановића, које у целини износи преко 1600 страна и досад је најобимнија граматика нашег језика. Поновимо још једном назив тога дела: *Савремени српскохрватски језик* — јер оно представља велику добит и за нашу науку, и за нашу школу и за културне потребе сваког образованог појединца који жели да се обавести о овој или оној појединости у природи свога језика.

Берислав М. Николић

Dagmar Burkhart: *Untersuchungen zur Stratigraphie und Chronologie der süd-slavischen Volksepik*, Slavistische Beiträge, Bd. 33, München, 1968, S. 549.

Сврха ове опсежне студије била је да се компаративним проучавањем и тзв. „микроскопском“ анализом јужнословенског народног епа као целине, без обзира на националне границе, дође до извесних поузданијих поставки у њеном унутрашњем развоју. Реч је о примени савремене историјскогенетске методе која покушава да уђе у унутрашњу „историју“ епике и сагледа слојеве тога развоја. Полазећи од неоспорне чињенице да је епика у периферним зонама по правилу конзервисана и да садржи више архаичних елемената, Буркхарт и узима у разматрање првенствено ту епику: с једне стране, македонско-западнобугарску епску продукцију и, с друге, делимично конзервисану епику уског приобалног појаса и острвља далматинског приморја. Да би се у овом огромном материјалу могла да снађе, Буркхарт је одабрала неколико основних сижеа, широких тематских кругова, и покушала да сагледа критерије за њихово временско и просторно раслојавање. За те кругове навела је не само изворе свих варијаната и приложила карте њихове распрострањености него их је и садржајно детаљно анализирали, полазећи од оних које садрже највише архаичних црта. На тај начин је излагање знатно проширено у опсегу али, по изричитој напомени аутора, то има и свога великог оправдања, јер се само на тај начин може стећи поуздан дојам о унутрашњем развоју сижеа, о разбијању или контаминисању њихову, о процесу губљења митолошких елемената и примања историјских црта у њима. Реч је, дакле, првенствено о оним продуктима јужнословенске епике која је услед високо уметничке, класичне, епике Вукова слоја остала дуго у сенци.

Као основне информације служе неколико сажетих уводних поглавља. Најпре поглавље о *бугаршицама*, за које се мора претпоставити дуготрајан језички и песнички развој пре њихова бележења. Прихвата хипотезу да се њихово настајање не може никако везивати за далматинско приморје него за јужне, одн. југоисточне крајеве, вероватно Македонију, одакле је, бар у основним цртама, доспела крајем XIV века, са миграционим струјама вардарско-моравском долином, у јужну Угарску, где је у XV веку доживела свој процват, обухватајући носиоце борбе против Турака и прожимајући их историјским елементима. Та епика показује великим делом ин-